

Sosiaali- ja terveyslautakunta

AIKA 17.03.2021 klo 17:30 - 19:27

PAIKKA Muhoksen kunnantalo, kunnanhallituksen kokoushuone, hybridikokous

KÄSITELLYT ASIAT

Pykälät:		Sivu
14	TOIMIALAJOHTAJAN INFO	25
15	TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2020 / SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	26
16	SISÄISEN VALVONNAN RAPORTTI VUODELTA 2020 / SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	28
17	TALOUSARVION TOTEUMA 31.1.2021 / SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	29
18	EDUSKUNNAN APULAIKKEUSASIAMIEHEN PÄÄTÖS KOSKIEN VANHUSTEN TAPAAMISTEN JA LIIKKUMISEN TOTEUTTAMINEN HOIVAYKSIKÖISSÄ KORONAPANDEMIAN AIKANA	30
19	ILMOITUS REKISTERIIN / KASVUN LUOTSI OY	36
20	TIEDOKSIANNETTAVAT ASIAT	38
21	MUUT ASIAT	39

Sosiaali- ja terveyslautakunta

AIKA 17.03.2021 klo 17:30 - 19:27

PAIKKA Muhoksen kunnantalo, kunnanhallituksen kokoushuone, hybridikokous

LÄSNÄOLLEET:

JÄSENET	Kukkonen Pertti	puheenjohtaja	
	Jaukka Esko	varapuheenjohtaja	etäyhteydellä
	Heino Jouko	jäsen	
	Karjalainen Mirja	jäsen	etäyhteydellä
	Kiesilä Hilikka	jäsen	etäyhteydellä
	Pusula Helka-Mirjami	jäsen	
	Vääräniemi Juhani	jäsen	etäyhteydellä
POISSA	Syvävirta Jukka	kunnanjohtaja	
MUU	Paasimaa Veli	khalpj	etäyhteydellä
	Rissanen Anneli	khaled	
	Haapamäki Esko	johtava lääkäri	
	Honkanen Merja	esittelijä	
	Tuomikoski Sanna	ptkpitäjä	

LAILLISUUS JA PÄÄTÖSVALTAISUUS PÄÄTÖS: Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

ASIAT 14 - 21 §:t

PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS- PÄÄTÖS: Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin TUSTAPA

PÖYTÄKIRJAN ALLE- KIRJOITUS JA VAR- MENNUS	Hilikka Kiesilä ja Helka-Mirjami Pusula	
	Puheenjohtaja	Pöytäkirjanpitäjä

PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS- TUS	Pertti Kukkonen	Sanna Tuomikoski
	Tarkastusaika	Muhos
	Allekirjoitukset	

PÖYTÄKIRJAN NÄHTÄVILLÄPITO	Hilikka Kiesilä	Helka-Mirjami Pusula
	Kokouksen tarkastettu pöytäkirja, johon on liitetty oikaisuvaatimusohje/valitusosoitus, pidetään yleisesti nähtävillä Muhokse kunnan verkkosivuilla 25.3.2021.	

Toimistonhoitaja	Sanna Tuomikoski
------------------	------------------

TOIMIALAJOHTAJAN INFO

Soteltk 17.03.2021 § 14

1. Sosiaali- ja terveyslautakunnan kokoukset pidetään pääsääntöisesti joka kuukauden 3. keskiviikko klo 17.30 alkaen kunnanhallituksen kokoushuoneessa. Sosiaali- ja terveyslautakunnan kevään kokoukset on sovittu alustavasti seuraavasti: 21.4.2021, 19. tai 26.5.2021 ja 16.6.2021.

2. Pohjois-Pohjanmaan sote-valmistelun tilannekatsaus.

3. Coronapandemia tilanne 3/2021.

TOIMIALAJOHTAJA ESITYS: Sosiaali- ja terveyslautakunta merkitsee infossa esille otetut asiat tiedoksi.

PÄÄTÖS: Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi toimialajohtajan esityksen.

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2020 / SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

380/2.22.225/2020

Soteltk 17.03.2021 § 15

Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Merja Honkanen (puhelin 044 497 0100):

Sosiaali- ja terveystoiminnan vuoden 2020 talouden toteuma:

Vuosi 2019	Budjetti+muutos	Toteuma	käyttö%	Ylitys/Alitus
Toimintatuotot	4 050 730	3 814 117	94	236 613
Toimintakulut	35 703 756	36 013 885	101	310 129
Toimintakate	31 653 026	32 199 768	102	546 742
Vyörytysmenot	516 028	488 200	95	27 828
Poistot	76 236	193 272	254	117 036

Sosiaali- ja terveystoiminnan toimialan tehtävänä on taata kuntalaisille edellytykset saada tasavertaisesti laadukkaita taloudellisesti tuotettuja sosiaali- ja terveystoimintoja. Sosiaali- ja terveystoimintatoteutus on vuonna 2020 pystytty hoitamaan pääsääntöisesti terveydenhuollon hoitotakuun ja sosiaali- ja terveystoiminnan aikavelvoitteiden mukaisesti. Toteutuneesta Valviran ja aluehallintoviraston valvonnasta ja velvoitteista on suoriuduttu ilman huomautuksia.

Alkuvuoden 2020 toimintaan on vaikuttanut merkittävästi ennakkoon suunnitellut potilastietojärjestelmän uudistaminen Lifcare:n sekä talous- ja henkilöstöhallinnon siirtyminen Monetran tuottamaksi. Lisäksi toimintaan on vuoden 2020 aikana täysin ennakoimatta vaikuttanut maailmanlaajuinen covid-19 –viruksen aiheuttama epidemia, jonka vuoksi sosiaali- ja terveystoiminnan toiminta sopeutettiin maaliskuussa poikkeusoloihin. Kesäkuukausien aikana epidemia lieventyi ja poikkeusolojen lainsäädäntö poistui käytöstä. Vaikka infektio-tilanne on kunnan alueella ollut lähes koko ajan rauhallinen, on sosiaali- ja terveydenhuollossa varauduttu koronaepidemiaan ja mukautettu toimintaa tavoitteena erityisesti riskiryhmien suojaaminen ja epidemian rajoittaminen. Samalla on kuitenkin myös turvattu välttämättömät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Sosiaali- ja terveystoiminnan vuoden 2020 talousarvio toteutui kokonaisuutena hallitusti liki vuoden loppuun saakka. Talouden kuukausiseuranta ja osavuositarkastukset osoittivat, että talouden ylitysvaara kohdistui palvelujen ostojen suurimpaan menoerään eli asiakaspalvelujen ostoihin, jotka olivat kuitenkin toteutuneet noin yhden prosenttiyksikön yli ajankohdan. Toisen vuosikolmanneksen loppuun tultaessa sosiaali- ja terveystoiminnan vuoden 2020 kahdeksan kuukauden toimintakatteen käyttöprosentti oli 67, joka muodostui 52 % toimintatuottojen ja 66 % toimintakulujen toteumasta. Sosiaali- ja terveystoiminnan vuoden 2020 toiminnan ja talouden toteumaa kuvasi kokonaisuutena edellisvuoden kaltainen vakaampi toteuma vaikka toimintakulut ylittivät edellisen vuoden tasosta 388.477 euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakulut olivat tammi-elokuun aikana toteutuneen kokonaisuudessa kuitenkin ajankohdan mukaisina. Toimintakuluja kehitystä

pyrittiin edelleen ennakoimaan palvelutarpeen huolellisella arvioinnilla ja osuvala kohdentamisella sekä ostopalvelujen järjestelyillä. Asiakaspalvelujen ostoissa on suuria, luonnollisiakin kuukausivaihteluita mm. palvelusulkujen ja asiakkaiden palvelutarpeen vaihtelujen mukaan, mutta vuoden 2020 kustannusten arviointia vaikeutti erityisesti edelleen jatkuva koronaepidemia, jonka lopullista vaikutusta palveluihin ja kustannuksiin oli vaikea arvioida.

Loppujen lopuksi vuoden 2020 talous toteutui toimintatuottojen osalta kohtuullisesti toteumaprosentin ollessa 94 joulukuun lopussa osoittaen 236.613 euron alitusta. Toimintakulujen toteuma oli joulukuun lopussa 101 % osoittaen 310.129 euron ylitystä. Sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuudessa merkittävin toimintakulujen ylitys kohdistui palvelujen ostoihin. Sosiaali- ja terveyspalvelujen vuoden 2020 toimintakate oli 102 % ja katteeseen muodostui ylitystä 546.742 euroa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen vuoden 2020 talousarvioon sisältyi ennakoimattomia riskitekijöitä, joiden toteutuminen realisoitui määrärahojen riittämättömyytenä. Talouden kuukausiseuranta ja osavuosikatsaukset osoittivat, että talouden ylitysvaara kohdistui ensisijaisesti asiakaspalvelujen ostoihin kuntayhtymiltä.

Liitteenä sosiaali- ja terveyspalvelujen toimintakertomus ja tilinpäätösasiakirja vuodelta 2020, johon sisältyvät numeroraportti ja päävastuualueen johtajan katsaus sekä talousselvityksen toteutuminen.

TOIMIALAJOHTAJAN ESITYS: Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyy sosiaali- ja terveyspalvelujen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen vuodelta 2020 liitteen mukaan ja esittää sen edelleen hyväksyttäväksi kunnanhallitukselle ja valtuustolle.

PÄÄTÖS: Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi toimialajohtajan esityksen.

Liitteet

1

TOIMINTAKERTOMUS SOSIAALI- JA
TERVEYSPALVELUT 2020

SISÄISEN VALVONNAN RAPORTTI VUODELTA 2020 / SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Soteltk 17.03.2021 § 16

Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Merja Honkanen (puhelin 044 4970 100):

Kunnanhallitus on hyväksynyt kokouksessaan 24.2.2015 § 69 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen. Ohjeen mukaan sisäinen valvonta koostuu seurannasta ja sisäisestä tarkkailusta. Ulkoinen valvonta on puolestaan riippumatonta toimivasta johdosta ja muusta organisaatiosta. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat kunnan järjestämänä tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta. Ulkoista valvontaa voivat toteuttaa myös valtio ja EU-viranomainen tai kunnan asukkaat.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan Muhoksen kunnassa tilivelvollisia ovat kunnanhallitus, lautakunnat ja muut toimielimet, kunnanjohtaja sekä päävastuualueen johtajat ja sijaiset. Kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavat kaikki tilivelvolliset ja esimiehet. Kunnanhallituksen on annettava vuosittain kirjanpitolautakunnan kuntajaoston edellyttämä sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan selonteko osana toimintakertomusta.

Sosiaali- ja terveystoiminnan sisäisen valvonnan raportti 2020 oheismateriaalina.

TOIMIALAJOHTAJAN ESITYS: Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää merkitä tiedoksi arvioinnin vuoden 2020 sosiaali- ja terveystoiminnan sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta sekä lähettää raportin edelleen kunnanhallitukselle toimintakertomuksen laadintaa varten.

PÄÄTÖS: Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi toimialajohtajan esityksen.

TALOUSARVION TOTEUMA 31.1.2021 / SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Soteltk 17.03.2021 § 17

Sosiaali- ja terveysjohtaja Merja Honkanen (puhelin 044 497 0100):

Oheismateriaalina on tammikuun kateraportti. Ajankohdan keskimääräinen käyttöprosentti on 8,3 %.

Toimintatuotot	6 %
Toimintakulut	8 %
Toimintakate	8 %

Vastaava ajankohta edellinen vuosi:

Toimintatuotot	6,5 %
Toimintakulut	8,6 %
Toimintakate	8,9 %

TOIMIALAJOHTAJAN ESITYS: Sosiaali- ja terveyslautakunta merkitsee tiedoksi talousarvion toteuman 31.1.2021.

PÄÄTÖS: Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi toimialajohtajan esityksen.

EDUSKUNNAN APULAIKESASIAMIEHEN PÄÄTÖS KOSKIEN VANHUSTEN TAPAAMISTEN JA LIIKKUMISEN TOTEUTTAMINEN HOIVAYKSIKÖISSÄ KORONAPANDEMIAN AIKANA

Soteltk 17.03.2021 § 18

Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Merja Honkanen (puhelin 044 497 0100):

Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan on tullut useita kanteluja ja yhteydenottoja liittyen asumis- ja laitospalveluissa hoidossa olevien vanhusten omaistapaamisten ja vierailujen rajoittamiseen yksiköissä ja siihen liittyvään viestintään koronaepidemian aikana. Lisäksi kanteluissa tuodaan esille tilanteita, joissa ympärivuorokautisten vanhustenhuollon yksiköiden asukkaita ei ole päästetty asioille tai vierailulle yksikön alueen ulkopuolelle. Kanteluja on tullut sekä poikkeusolojen aikana että poikkeusolojen päättymisen jälkeen.

Edellä esitetyn johdosta apulaisoikeusasiamies päätti selvittää omana aloitteenaan samanaikaisesti usean eri kunnan ja palveluntuottajan menettelyä palveluasumisyksiköiden asukkaiden omaistapaamisissa ja liikkumisessa yksikön ulkopuolella. Selvityksen kohteena oli kunta, kuntayhtymiä ja palveluntarjoajia, joiden toiminnasta oli tehty kanteluja oikeusasiamiehelle vielä poikkeusolojen päättymisen jälkeen. Asian tutkimiseksi pyydettiin selvitys seuraavilta tahoilta:

- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoiminta Eksote
- Hämeenlinnan kaupunki, Sosiaali- ja terveystoimintayksikön toimiala
- Keravan kaupunki, Sosiaali- ja terveystoimintayksiköt
- Kuntayhtymä Kaksineuvoinen
- Kymenlaakson sosiaali- ja terveystoimintayksikön kuntayhtymä
- Muhoksen kunta, Sosiaali- ja terveystoimintayksiköt
- Oulunkaaren kuntayhtymä
- Espero Care Oy
- Mehiläinen Hoivapalvelut Oy

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on antanut päätöksen EOAK/5463/2020 ja siihen liittyvät havainnot ja johtopäätökset tiedoksi niille tahoille, joita selvityspyynnö koski. Samalla apulaisoikeusasiamies pyytää, että kunnat ja toimintayksiköt huolehtivat toiminnan lainmukaisuudesta siten, että työntekijät voivat noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä, eikä asukkaiden tai heidän läheistensä perusoikeuksia, erityisesti perhe-elämän suojaa ja itsemääräämisoikeutta loukata. Apulaisoikeusasiamies pyytää edelleen kuntia ja palveluntuottajia ilmoittamaan 31.3.2021 mennessä, mihin toimenpiteisiin hänen käsityksensä ovat johtaneet. Samalla hän kiinnittää sosiaali- ja terveystoimintayksiköiden sekä Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen huomiota siihen, mitä havainnot ja johtopäätökset kohdassa on todettu ohjeistuksen ja lainsäädännön osalta. Siltä osin kuin toimenpiteisiin on jo ryhdytty ei asia anna aiheita muuhun.

Annettujen ohjeiden virheellisyys Saadun selvityksen mukaan useissa kunnissa on annettu ohjeistusta, jota on edellytetty noudatettavan ehdottomasti. Tämä on joko todettu nimenomaisesti tai se käy ilmi annetusta selvityksestä siten, että puhutaan luvista, joita voidaan myöntää harkinnanvaraisesti tai esimerkiksi kotilo-

mien tai asukkaan huoneessa käyntien sallimisesta tietyin edellytyksin. Apulaisoikeusasiamies toteaa, että ohjeiden ja suositusten sijaan kyse on ollut määräyksistä, joita ei ole voinut olla noudattamatta. Tällaiset määräykset ovat lainvastaisia.

Apulaisoikeusasiamies on useassa ratkaisussa korostanut, että tapaamisiin liittyvät järjestelyt on toteutettava voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Perusoikeuksien rajoittaminen edellyttää, että laissa on säädetty täsmällisesti ja tarkkarajaisesti oikeudesta rajoitustoimen käyttämiseen. Apulaisoikeusasiamies toteaa, että tartuntatautilaissa ei ole säännöstä, joka oikeuttaisi tehostetun palveluasumisen yksikössä rajaamaan ennaltaehkäisevästi tartunnan estämiseksi esimerkiksi kaikkien asukkaiden tapaamisten kestoja, kieltämään tapaamiset asukkaan omassa huoneessa taikka edellyttämään henkilökunnan läsnäoloa tapaamisissa.

Apulaisoikeusasiamies pitää sinänsä ymmärrettävänä, että tilanteissa, joissa paikkakunnalla on esiintynyt paljon tartuntoja, on koettu välttämättömäksi pyrkiä estämään tilanteet, jotka vaarantavat muiden asukkaiden sekä työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta.

Apulaisoikeusasiamies ymmärtää myös haasteet, jotka johtuvat siitä, että osa yksiköissä vierailleista henkilöistä ei ole noudattanut annettuja suojautumishojeita. Kasallisesti annettuja ohjeita tai karanteenisuosituksia ulkomailta palattuaan. Tämä on koettu asettavan toimintayksiköiden muut asukkaat sekä työntekijät alttiiksi covid-19 tartunnalle.

Apulaisoikeusasiamies kiinnittää huomiota siihen, että ohjeistuksessa on sekä suositusluontoisia kehotuksia tietäytymiseen käyttäytymiseen, jotta infektion tartumiselta voitaisiin välttyä (esim. käsien peseminen, maskin käyttö), että ehdottomassa muodossa olevia määräyksiä, joilla ei hänen ymmärryksensä mukaan ole vastaavaa merkitystä viruksen leviämisen ehkäisemisessä (esim. jäykästi sovitut tapaamisajat ohjeistuksen antamiseksi, vaikka henkilö olisi vierailut jo useasti ja tietäisi miten toimia). Apulaisoikeusasiamies ymmärtää toisaalta, että yksityiskohtaisen ja tarkkarajaisen lainsäädännön puuttuessa kunnissa ja yksiköissä on ollut suuria vaikeuksia arvioida toimenpiteiden välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta sekä sitä, turvaisivatko vaihtoehtoiset toimintatavat riittävästi yksikön asukkaita ja työntekijöitä koronavirusinfektioilta.

Lainsäädännön ja valtakunnallisen ohjeistuksen puutteet Apulaisoikeusasiamies kiinnittää huomiota siihen, että yksikään selvitykseen vastanneista tahoista ei vastauksessaan ilmoita, mihin lainsäädännökseen tietty ohjeistus tai toimenpide on perustunut. Osa vastaajista ilmoittaa ohjeet, joiden antamiseen heidän ohjeistensa antaminen perustuu sekä mainitsee esimerkinomaisesti muutaman lain, joihin ohjeistus perustuu.

Oulunkaaren mukaan koronapandemiaan liittyvät toimintaohjeet ovat perustuneet THL:n, STM:n Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirien infektioyksiköiden antamiin ohjeisiin, jotka ovat perustuneet vallitsevaan lainsäädäntöön. Oulunkaaren vastaus osoittaa apulaisoikeusasiamiehen mielestä, että ohjeita annettaessa on luotettu siihen, että valtakunnallinen ohjeistus perustuu voimassa

olevaan lainsäädäntöön.

Mehiläinen Hoivapalvelut Oy toteaa tämän lähtökohdan seuraavasti: "Kaikki ohjeistukset, joita olemme käyttäneet ovat perustuneet joko STM:n tai valvovien viranomaisten (AVI ja VALVIRA) antamiin ohjeistuksiin ja sitä kautta kuntakoh-taisiin ohjeisiin. Erillistä tiettyyn lainsäädäntöön perustuvaa ohjeistusta emme ole toiminnassamme tehneet, vaan olemme luottaneet edellä mainittujen tahojen sel-vittäneen lainsäädännölliset asiat ohjeistuksia antaessaan."

Apulaisoikeusasiamies on aiemmin korostanut , että toiminnasta vastaavien taho-jen on tunnettava omaa alaansa koskeva lainsäädäntö ja noudatettava myös perus-tuslakia ja kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Toimijoiden on osattava nou-dattaa käytännössä lakisidonnaisuuden, oikeasuhtaisuuden sekä yhdenvertaisuu-den periaatteita. Apulaisoikeusasiamies korostaa edelleen, että johdon on aina huolehdittava siitä, että henkilökunnalle annetut ohjeet ovat lainmukaisia ja ettei ohjeiden perusteella toimita vastoin voimassa olevia oikeusnormeja. Erityisen huolestuttavana apulaisoikeusasiamies pitää sitä, etteivät ohjeita antaneet tahot sen paremmin kuin ohjeita noudattava henkilökunta ole tunnistanee tilanteita, joissa he selkeästi rajoittavat asukkaan ja hänen läheisensä perusoikeuksia, erityi-sesti itsemääräämisoikeutta.

Toisaalta kunnissa ja yksittäisissä hoivayksiköissä on voitava luottaa siihen, että valtakunnallinen ohjeistus on lainmukaista. Lainalaisuusperiaatteen mukaan kai-ken julkisen vallan käytön on perustuttava lakiin. Lakisidonnaisuuden periaate edellyttää, että hallintotehtävän hoitamisessa noudatetaan tarkoin sitä koskevaa lainsäädäntöä. Lainalaisuusperiaate on määritelty perustuslain 2 §:n 3 momentis-sa, jonka mukaan myös julkisen vallan käytön on perustuttava lakiin. Sitä koros-taa myös perustuslain 80 §:n 1 momentin velvoite, jonka mukaan yksilön oikeuk-sien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Lainalaisuusperiaate on keskeinen oikeusvaltion periaate ja sen tarkoituksena on ollut ensisijaisesti suoja-ta yksityisiä oikeussubjekteja lakiin perustumattomalta hallinnollisen vallan käy-töltä, jolla puututaan yksilön oikeusasemaan.

Ohjeistuksen on oltava myös riittävän selkeää, jotta sen perusteella ei voi päätyä yksittäistapauksessa toimimaan vastoin voimassa olevia oikeusnormeja. Tilan-teessa, jossa tiedetään, että kunnallisella tasolla tehdään ohjeistuksia valtakunnal-lisen ohjeistuksen pohjalta, on oltava erityisen huolellinen, koska vaikutukset saattavat ulottua laajalle alueelle.

Saadun selvityksen perusteella valtakunnallinen ohjeistus ei edelleenkään ole ol-lut riittävän selkeää. Erityisesti Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeistuksen tulkinnassa kentällä on selvästi ollut vaikeuksia. Ohjeistuksia on tulkittu siten, et-tä niiden perusteella voidaan antaa ehdottomia kieltoja, vaikka lainsäädännössäm-me ei ole annettu toimivaltaa tällaisten kieltojen asettamiselle. Myös Valviran 21.1.2020 julkistaman selvityksen (Asiakkaiden itsemääräämisoikeus ja rajoitta-mistoimenpiteet vanhustenhuollon ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä covid 19-pandemian aikana) mukaan suuressa osassa yksiköitä on lakiin perustumatto-mia käytäntöjä. Selvityksen mukaan yli 10 %:ssa yksiköitä ei saa vierailta asuk-

kaan huoneessa ja vain 51 % ilmoittaa, että asiakkaan on mahdollista vieraila omaisen luona. Apulaisoikeusasiamiehen käsityksen mukaan erityisen ongelmallista on se, että osa näistä voimassa olevien oikeusnormien vastaisista ohjeista ja käytännöistä on sellaisia, että niistä vastuussa olevat tahot ovat perustellusti voineet katsoa toimintansa perustuneen Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen ohjeistukseen.

THL:n ohjeissa todetaan, että "Vierailulle ei välttämättä voi aina tulla. Kriittisesti sairaiden ja saattohoidossa olevien henkilöiden luona pitää kuitenkin aina voida vieraila, kunhan noudatetaan yllä mainittuja ohjeita". Selvityksen ja apulaisoikeusasiamiehen saamien kanteluiden perusteella osa kunnista ja palveluasumisyksiköistä on ymmärtänyt ohjeistuksen siten, että yksiköissä tulee nimenomaan harkintaan perustuen arvioida, milloin vierailulle ei voi tulla. Valtakunnallisten ohjeiden suositusluonteisuus on kokonaisuudessaan hämärtynyt, kun käytetyn sanamuodon mukaan ohjeita tulee noudattaa tai vierailut eivät ole sallittuja.

Apulaisoikeusasiamies toteaa, että hän on aiemmin jo kahdesti moittinut Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta sen vanhustenhuoltoa koskevasta ohjeistuksesta koronapandemian aikana. Hän ei pidä hyvänä sitä, että ylimmän lainvalvojan on toistuvasti puututtava valtakunnallisen ohjeistuksen puutteisiin jälkikäteen. Apulaisoikeusasiamies edellyttää, että jatkossa ennen ohjeistuksen antamista tehdään huolellinen oikeudellinen arvio siitä, minkälaisia ohjeita voimassa olevan lain nojalla voidaan antaa ja ilmaistaan selkeästi miltä osin ohje on oikeudellisesti velvoittava ja mihin lain säännökseen mahdolliset ehdottomat kiellot perustuvat.

Apulaisoikeusasiamies pitää ymmärrettävänä, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on pyrkinyt terveydellisiin perusteisiin antamaan ohjeistusta, jonka avulla koronaviruksen leviämistä voidaan tehokkaasti ehkäistä. Ohjeistuksilla voidaan myös arvioida olleen suuri merkitys sen kannalta, että hoivayksiköissä on voitu välttyä tartunnoilta ja kuolemantapauksilta.

Apulaisoikeusasiamies toteaa, että asukkailla on oltava mahdollisuus ylläpitää suhteitaan omaisiinsa ja läheisiinsä, vaikka samalla heitä tulee myös suojata sairastumiselta. Hän ymmärtää, että asukkaiden ja omaisten ja läheisten tapaamisten turvallinen toteuttaminen on vaativaa. Hän korostaa kuitenkin, ettei yksilöillä ole oikeutta määrätä asukkaita tai heidän omaisiaan noudattamaan rajoituksia, jotka eivät perustu lakiin. Hyvä noudatettu toimintatapa on se, että asukkaille ja heidän läheisilleen annetaan tietoa käytettävissä olevista keinoista tapaamisten toteuttamiseen turvallisesti sekä mahdollisuus toteuttaa keinoja käytännössä. Asukkaille voidaan myös antaa tiedoksi tätä koskevia suosituksia.

Siltä osin, kuin terveysturvallisuuden asiantuntijat arvioivat, että käytössä ollutta ohjeistusta tulisi tietyin edellytyksin ehdottomasti noudattaa, jotta henki ja terveys voitaisiin turvata tartuntatilanteissa, tulisi tarvittavat muutokset tehdä lainsäädäntöteitse. Edellä olevilla perusteilla apulaisoikeusasiamies on jo aiemmin asiassa esittänyt, että sosiaali- ja terveysministeriössä tulisi aloittaa viipymättä huolellinen lainsäädännön muutosten valmistelu.

Viranomaisten virheelliset ja tulkinnanvaraiset ohjeet koronapandemian aikana ovat johtaneet siihen, että apulaisoikeusasiamies on useassa asumispalveluja koskevassa ratkaisussa joutunut toteamaan, että yksittäiset työntekijät ovat toimineet lainvastaisesti, kun he ovat toimineet valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti. Myös hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa on todettu yksittäisten työntekijöiden toimineen lainvastaisesti heidän noudattaessaan valtakunnallisia ohjeita. Apulaisoikeusasiamiehen mielestä on kohtuullista edellyttää, etteivät vastaavat tilanteet pääse toistumaan tilanteen pitkittyessä tai mahdollisen uuden pandemian aikana.

Lainsäädännön keskeinen merkitys on turvata se, ettei haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden perusoikeuksia loukata silloinkaan, kun toiminta perustuu siinänsä hyväksyttävän tavoitteen toteuttamiseen, kuten siihen, että viruksen leviäminen estetään. Riittävät keinot mahdollisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on turvattava lailla siten, ettei vanhustenhuollon yksiköissä aiheettomasti loukata asukkaiden itsemääräämisoikeutta sekä heidän ja heidän omaistensa perhe-elämän ja yksityisyyden suojaa.

Tapaamisten toteuttamisen valvonta yksiköissä Saadun selvityksen mukaan kunnat ja palveluntuottajat ovat valtaosin pyrkineet toteuttamaan yksiköiden valvontaa etukäteisen ohjeistuksen avulla ja kommunikoimalla eri tavoin etäyhteyksin. Erillisiä valvontakäyntejä on toteutettu vähemmän. Jälkikäteistä valvontaa on toteutettu omaisten yhteydenottojen ja suorien reklamaatioiden perusteella. Apulaisoikeusasiamies toteaa, että annettu ohjeistus on selvityksen perusteella ollut runsasta ja sitä on pyritty päivittämään usein. Ohjeiden puutteet ja tulkinnanvaraisuus ovat vaikeuttaneet valvonnan toteuttamista. Varsinaisiin virheisiin on kyetty reagoimaan vasta viiveellä. Tilanne edellyttää valvonnan kaikkien osa-alueiden parantamista.

Apulaisoikeusasiamies on samaa mieltä Valviran kanssa sekä valvontaviranomaisten että kuntien oman valvonnan kohdentamisen ja tehostamisen tarpeista. Omavalvonnan osalta viittaa myös aiemmin antamaani ratkaisuun, jossa olen todennut seuraavaa. Kunnissa ei ole noudatettu laissa säädettyä' velvoitetta pitää huolta siitä, että laitoksessa tai palveluasumisyksikössä olevalla muistisairaalla vanhuksella on nimetty omatyöntekijäksi kunnan viranhaltijana toimiva ammattihenkilö. Koronaepidemian aikana epäkohta on näkynyt siten, että omaiset ovat kokeneet jääneensä yksin tilanteessa, jossa yksittäistilanteissa palveluasumisyksikön toiminta on ollut lainvastaista ja/tai heidän on ollut tavanomaista vaikeampaa valvoa läheisen saaman hoivan ja hoidon laatua.

Toteutetut yksilölliset ratkaisut asukkaiden tapaamisissa ja yksikön ulkopuolella liikkumisessa Apulaisoikeusasiamies pitää erittäin myönteisenä sitä, että pandemian kuluessa sekä palveluntuottajat, kunnat että kuntayhtymät ovat kehittäneet erilaisia yksilöllisiä ja turvallisia tapoja toteuttaa tapaamisia. Myönteistä on ollut myös se, että tietoa hyvistä keinoista on kyetty ainakin jonkin verran levittämään. Erilaiset keinot ovat tuoneet konkreettisesti esille sen, miten rajoittamista voidaan välttää tarjoamalla käyttöön sellaisia tapaamisen muotoja, jotka henkilöt itse ovat kokeneet hyväksi ja turvallisiksi.

Apulaisoikeusasiamies korostaa kuitenkin, että yksiköissä voidaan antaa tietoa ja mahdollisuuksia tapaamisten toteuttamiseen turvallisesti, mutta henkilökunnalla ei ole oikeutta määrätä asukkaita tai heidän omaisiaan noudattamaan lakiin perustumattomia toimintakäytäntöjä, jotka tosiasiallisesti vaikeuttavat tai vähentävät yhteydenpitoa tai loukkaavat yksityisyyttä.

Muut asiat Vastausten perusteella henkilöstövajeen tai kesälomien ei pääosin koeta vaikuttaneen kielteisesti vierailujen ja asiointien järjestämiseen. Myönteistä on ollut tapaamisten järjestämisen helppous kesäaikana ja haasteena sijaisten perehdyttäminen ohjeistuksen osalta.

Vastauksissa tulevat esille monipuoliset tavat tiedottaa ohjeista sekä asiakkaille että henkilökunnalle. Apulaisoikeusasiamies pitää myönteisenä sitä, että erilaisia viestintätapoja on otettu käyttöön. Osin eri tapojen käyttäminen voi liittyä palvelujen tai olosuhteiden erilaisuuteen. Vastauksissa tulee kuitenkin esille se, että kaikissa yksiköissä tiedottamisesta ei ole huolehdittu yhtä tehokkaasti. Apulaisoikeusasiamies korostaa, että asiaan tulisi edelleen kiinnittää huomiota. Hänen saamien kanteluiden perusteella omaiset kokevat usein, etteivät he ole saaneet riittävästi tietoa joko ohjeista tai tautitilanteesta yksikössä. Hän edellyttää, että kunnissa huolehditaan siitä, että sekä asiakkaat että heidän läheisensä saavat tietoa yhdenvertaisesti ja samoin perustein siltä osin kuin laissa ei ole tosiin säädetty.

TOIMIALAJOHTAJAN ESITYS: Sosiaali- ja terveyslautakunta merkitsee tiedoksi eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätöksen EOAK/5463/2020 ja saatata sen tiedoksi ja toimeenpantavaksi myös Muhoksen kunnan alueella toimiville palveluasumisen palveluntuottajille.

PÄÄTÖS: Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi toimialajohtajan esityksen.

ILMOITUS REKISTERIIN / KASVUN LUOTSI OY

Soteltk 17.03.2021 § 19

Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Merja Honkanen (puhelin 044 497 0100):

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) määrää lupaviranomaiset (aluehallintovirastot ja Valvira) pitämään yhdessä yksityisten palvelujen antajien rekisteriä lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä ja toiminnan valvontaa ja tilastointia varten (25 § 1 mom). Yksityisten palvelujen antajien rekisteriin ei merkitä kotipalvelun tukipalveluja ja niihin rinnastettavia palveluja eikä yksityistä perhepäivähoitoa (27 § 2 mom). Niihin sovelletaan kuitenkin muilta osin yksityisistä sosiaalipalveluista annettua lakia, ja kunnan sosiaaliviranomaisella on ensisijainen velvollisuus valvoa niitä.

Kotipalveluun sisältyvinä tukipalveluina annetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 19 § 3 kohdan mukaan mm. ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja. Kotipalvelun tukipalveluun rinnastettavilla palveluilla tarkoitetaan myös muita palveluja, joita asiakas voi tarvita suoriutuakseen päivittäiseen elämäänsä kuuluvista toimista.

Aluehallintovirastot ovat poistaneet rekisteristään viimeistään 31.3.2012 ne kotipalvelun tukipalveluja ja muita palveluja koskevat tiedot, jotka eivät kuulu yksityisten palvelujen antajien rekisteriin lain 46 § perusteella. Niistä yksityisistä sosiaalipalveluja koskevista ilmoituksista, joita ei merkitä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin, muodostuu kunnan sosiaaliviranomaisen ylläpitämä henkilökisteri, johon sovelletaan tietosuojalakia (1050/2018).

Kun kunnan toimielimelle saapuu ilmoitus kotipalvelujen tukipalvelusta tai muusta palvelusta, jota ei merkitä rekisteriin, toimielimen on suositeltavaa ratkaista hallintopäätöksellä, katsotaanko palvelu kunnan toimielimen valvottavaksi yksityiseksi sosiaalipalveluksi. Näin asia tulee riittävästi dokumentoiduksi ja helpottaa mm. palvelujen arvonlisäverokohtelun arvioimista. Lisäksi hallintopäätöksen tekeminen varmistaa palvelujen tuottajan oikeusturvaa, sillä päätökseen voi tarvittaessa hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Muhoksen kunnan sosiaaliviranomaiselle on saapunut Kasvun Luotsi oy:n ilmoitus yksityisten sosiaalipalvelujen tuottamisesta koskien kasvatus- ja perheneuvontaa, koulukuraattoritoimintaa, perhetyötä, ammatillista tukihenkilötoimintaa, lastensuojelun jälkihuoltoa ja sosiaalista kuntoutusta. Ilmoitus sisältää toimijan rekisteritiedot, toimintasuunnitelman ja yrittäjien Johanna Pyökkänen ja Hanna-Leena Suutarin koulutustiedot.

TOIMIALAJOHTAJAN ESITYS: Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää hyväksyä ja merkitä rekisteriin Kasvun Luotsi oy:n ilmoituksen yksityisten sosiaalipalvelujen tuottamisesta koskien kasvatus- ja perheneuvontaa, koulukuraattoritoimintaa, perhetyötä, ammatillista tukihenkilötoimintaa, lastensuojelun jälkihuoltoa ja sosiaalista kuntoutusta ehdolla, että palveluntuottaja toimittaa tuottamia sosiaalipalveluita koskevan omavalvontasuunnitelman.

PÄÄTÖS: Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi toimialajohtajan esityksen.

TIEDOKSIANNETTAVAT ASIAT

Soteltk 17.03.2021 § 20

Muhoksen kunta

- Kunnanhallitus 8.2.2021 § 35 Viran perustaminen / kotihoito / palveluohjaaja.
- Kunnanhallitus 25.1.2021 § 27 Toimen perustaminen / kotihoito / neljä hoitajan tointa.
- Kunnanhallitus 15.2.2021 § 52 Harkinnanvaraiset avustukset 2021.

Aluehallintovirasto

- Päätös 3.3.2021 PSAVI/7785/04.02.00/2020 Yksityisen terveydenhuollon palvelujen antamista koskevan luvan muuttaminen Työterveys Virta Oy/Muhoksen toimipiste, uusi palvelu laboratoriotointa.

Valvira

- Ilmoitus 25.2.2021 Dnro V/6100/2021 Yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajan toimipaikan lopettaminen / Humana Hoiva Oy, Kotisairaanhoidon palvelut, Muhos.
- Päätös 1.3.2021 Dnro/6095/2021 Yksityisen terveydenhuollon palvelujen antamista koskevan luvan muuttaminen / Silmäasema Optiikka Oy, Silmäasema Muhos, uusi terveydenhuollon palveluista vastaava johtaja Kaisu Maria järvinen, laillistettu silmätautien erikoislääkäri.

Dynasty/sosiaali- ja terveyspalveluiden viranhaltijapäätökset ajalta 8.2.2021-5.3.2021, päätösluettelo on nähtävänä kokouksessa.

Sosiaali- ja terveysjohtaja

- Henkilöstöpäätös § 7-11

Vastaava hammaslääkäri

- Henkilöstöpäätös § 1

Kokouksessa lautakunnan nähtävillä myös Aluehallintoviraston ja Valviran saapuneet päätökset ja ilmoitukset koskien muualla kuin Muhoksella toimivia terveydenhuollon tai sosiaalihuollon palveluiden tuottajia.

TOIMIALAJOHTAJAN ESITYS: Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää, ettei se käytä, niiltä osin kuin se on mahdollista, viranhaltijapäätösten kohdalta kuntalain 51 §:n mukaista otto-oikeutta.

Merkitään asiat tiedoksi.

PÄÄTÖS: Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi toimialajohtajan esityksen.

MUUT ASIAT

Soteltk 17.03.2021 § 21

KÄSITTELY: Tässä asiakohdassa sosiaali- ja terveyslautakunta otti esille seuraavat asiat:

- Muhoksen kunnalla on ollut suunnitelmissa laatia asuntopoliittinen ohjelma, joka sisältää mm senioriasuntojen tarpeen selvittämisen. Valtuusto on vanhupoliittisenohjelman hyväksymisen yhteydessä sisällyttänyt toimenpideohjelman senioriasuntojen rahoitus- ja terveyselvityksen. Lautakunta haluaa muistuttaa kunnanhallitusta ja teknistä lautakuntaa, että asuntopoliittisen ohjelman laadinta tulisi aloittaa mahdollisimman pian.
-

OIKAISUVAATIMUSOHJE/VALITUSOSOITUS:

Sosiaali- ja terveyslautakunta

OIKAISUVAATIMUSOHJE JA VALITUSOSOITUS

Päätökseen, mikäli se ei ole luonteeltaan yksinomaan valmistelua tai täytäntöönpanemista, on oikeutettu hakemaan muutosta se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa sekä kunnan jäsen.

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Muutoksenhakukielto ja sen peruste

Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 136 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

§:t 14-18, 20-21

Muu peruste, mikä
§:t

Oikaisuvaatimuksena muutosta haetaan sosiaali- ja terveyslautakunnalta. Oikaisuvaatimus tehdään kirjallisena, siitä on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Sosiaali- ja terveyslautakunnan osoite on: Sosiaali- ja terveyslautakunta, PL 39, 91501 MUHOS.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Valituksena (kunnallisvalitus tai hallintovalitus) muutosta haetaan Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksena vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta myös asianosainen sekä kunnan jäsen. Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista, ellei erityislainsäädännöstä muuta johdu.

Muutosta haetaan kirjallisella valituksella (valituskirja). Valituskirjassa on ilmoitettava:

- valittajan nimi, ammatti, asuinkunta ja postiosoite
- päätös, johon muutosta haetaan
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perustelut

Valituskirja on valittajan tai muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan ammatti, asuinkunta ja postiosoite.

Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä päivästä, josta valitusaika on luettava.

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.

Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje/valitusohje liitetään pöytäkirjanotteeseen.
